

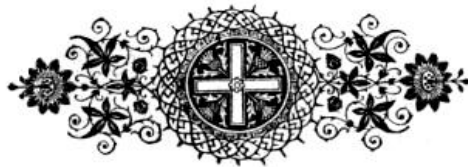
INNOCENTIUS III PONTIFEX ROMANUS

SERMONES DE SANCTIS

—
SERMO XVII.

**IN SOLEMNITATE S. JOANNIS
BAPTISTAE**

CRACOVIAE 2023

www.ultramontes.pl

OPERA OMNIA

INNOCENTIUS III PONTIFEX ROMANUS

SERMONES DE SANCTIS

SERMO XVII.

IN SOLEMNITATE S. JOANNIS BAPTISTAE

A diebus Joannis Baptistae regnum caelorum vim patitur, et violenti rapiunt illud.
(*Matth. XI, 12*).

Mirum fortasse videtur aliquibus, si regnum caelorum per violentiam rapitur. Sed mirum profecto videri non potest his, qui propter regnum caelorum membra cum vitiis et concupiscentiis crucifigunt (*Gal. V, 24*), qui propter divina verba cutodiunt vias duras, qui abnegant semetipsos, ut Christum sequantur, et per viam arctam incedant, quae ducit ad vitam. O quantam sibi vim facit! quantam irrogat violentiam! quantam pugnam indicit, qui, cum sit dives ex saeculo, facit se pauperem propter Deum, et elegit abjectus esse in domo Domini, quam habitare inter peccatores! (*Psal. LXXXIII, 11*). Caro quippe contendit, natura repugnat, consuetudo resistit; sed vincit gratia, superat spiritus, ratio dominatur, cum illud diligenter attendit, quod Christus veraciter repromittit: "Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum caelorum" (*Matth. V, 3*). Felix conflictus, beata pugna, gloriosum praelium, quando propter adipiscendum regnum caelorum spiritus adversus carnem dimicat. Ergo pugnat contra naturam, ut vincat, ut superet, ut triumphet. Non potest hoc bellum sine magna virtute, sine gravi difficultate, sine multa violentia exerceri. Homo siquidem in divitiis enutritus, paupertatem abhorret, divitias amplexatur; quia paupertas est dura, et divitiae suaves. Verum econtra qui jam didicit jugum Christi portare, amat inopiam, divitias vilipendit, sciens quod divitiae pungunt animam et corpus dissolvunt, edoctus ab illo qui divitias vocat spinas (*Luc. VIII, 14*), quia pungunt, lacerant, et affligunt, quoniam sine labore non acquiruntur, sine timore non possidentur, sine dolore non amittuntur. Et ideo "beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum caelorum" (*Matth. V, 3*). Talis fuit Joannes Baptista, qui mundum cum divitiis dereliquit, eremum cum paupertate quaesivit, quoniam erat in deserto loco usque in diem ostensionis suae ad Israel. Noluit fungi sacerdotio pro patre, ut sacerdotales et legales proventus perciperet, ut decimas et primitias obtineret; quoniam, ut unde acciperet, universa dimisit. Et ideo recte dicitur, quod *a diebus Joannis regnum caelorum vim patitur, et violenti rapiunt illud*, quoniam, ut hoc fieret, Joannes per spiritum in se ipso monstravit exemplum.

Cum autem sine causa quis suffert injuriam, suscipit contumeliam, sentit jacturam, si propter regnum coelorum non ascendit in iram, non rapitur in furorem, non ascendit in vindictam, profecto magnam vim facit sibi, multam irrogat violentiam, grandem et gravem coarctionem infligit. Hujus tam fortis est virtus, tam virtuosa est fortitudo, ut suum vincat ipse victorem, cum superat semetipsum; quia juxta sententiam Salomonis: "Melior est patiens viro forti, et qui dominatur animo expugnatore urbium" (*Prov. XVI, 32*). In hoc sane duello is vincitur, qui perpetrat injuriam contra proximum; et is vincit, qui patitur injuriam propter Deum, juxta quod Veritas ait: "In patientia vestra possidebitis animas vestras" (*Luc. XXI, 19*). Talis fuit Joannes Baptista, qui pro justitia perpressus est carcerem, et tandem pro justitia capite truncatur. Toleravit non murmurans, non reluctans, quamvis tantus esset ac talis, ut eum metueret Herodes, sicut evangelica lectio protestatur. Et ideo recte dicitur, quod *a diebus Joannis Baptistae regnum coelorum vim patitur, et violenti rapiunt illud*. Joannes perspicuum in seipso monstravit exemplum.

Est et aliud genus luctae, in quo quidem oporteret cautius reluctari, quando videlicet favoris aura demulcet praeconium, laus applaudit, adulatoris lingua blanditur, ne rapiat se in altum, attollat ad summum, erigat in excelsum; sed inferiorem se reputet, humiliorem se exhibeat, minorem ostendat. Quis est autem, quem praeconia non exhilarent et extollant, opprobria non dejiciant et contristent? Ne autem hoc fiat, necessaria est modestia, quae violentum modum elationis cohibeat, et prudenter excessum arrogantiae moderetur, ut caput interius oleum pectoris non impinguet (*Psal. CXL, 5*). Talis fuit Joannes Baptista, qui cum putaretur ab omnibus esse Christus, noluit contra conscientiam acquiescere famae, ut excederet inaniter supra se, sed contra famam voluit acquiescere conscientiae, ut subsisteret veraciter contra se. Verum cum homines praedicarent eum esse sublimem, Christum esse credentes, ipse respondit se humilem: "Non sum, inquit, ego, sed post me venturus est, qui ante me factus est, cujus non sum dignus calceamentum solvere" (*Joan. I, 15-30*). Recte dicitur, quod *a diebus Joannis Baptistae regnum coelorum vim patitur, et violenti rapiunt illud*; quoniam, ut hoc fieret, Joannes in se perspicuum monstravit exemplum.

Quid dicam de gula? quid referam de luxuria? Quam difficile sit gulosae abstinentiae freno restringi, quam grave luxurioso abstinentiae cingulo coarctari, cum sine multo molimine non valeat carnalem consuetudinem immutare: familiaris est hostis, et ideo facilius vitatur hujusmodi, non procul, sed prope;

non extra, sed intra. Nam virtus est in lumbis ejus (*Job. XL, 11*), et fortitudo ejus adversus hunc hostem opus est nova pugna, quia, cum fugitur, tunc fugatur. Qui ergo propter regnum coelorum sobrietatem complectitur, et castitatem sectatur ab epulis abstinens, et continens ab illecebris; hic profecto vehementem sibi vim facit, gravem pugnam inducit, cum "caro concupiscat adversus spiritum, et spiritus adversus carnem" (*Gal. V, 17*). Et ubi major est lucta, ibi pretiosior est corona; et ubi gravior est conflictus, ibi gloriosior est triumphus. Talis fuit Joannes, qui contempsit delicias, sprexit epulas, et illecebras evitavit; castus, sobrius et modestus. Scriptum est quippe de illo, quod "habebat vestimentum de pilis camelorum, et zonam pelliceam circa lumbos ejus. Esca autem ejus erant locustae et mel silvestre" (*Matth. III, 4*), unde manifeste meruit veritatis testimonium: *Quid, inquit, existis in desertum videre? hominem mollibus vestitum? Ecce qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt. Sed quid existis videre? prophetam? Etiam dico vobis, plus quam prophetam: quoniam inter natos mulierum non surrexit major Joanne Baptista* (*Matth. XI, 8-11*). Et ideo recte dicitur, quod *a diebus Joannis Baptistae regnum coelorum vim patitur, et violenti rapiunt illud*; quoniam, ut hoc fieret, Joannes Baptista perspicuum in se monstravit exemplum. O quam difficile prohibetur inveteratam consuetudinem immutare, praesertim de dulcibus ad amara, de placidis ad molestia, de prosperis ad adversa transire? Quantam vim facit profecto sibi quis, ubi transit de epulis ad jejunium, de soporibus ad vigiliis, de otiiis ad molestias, de deliciis ad miserias, de requie ad laborem, de gaudio ad lamentum, de libertate ad servitatem, experto crede magistro.

Est et alia quaedam pugna domestica, quanto familiarior, tanto gravior. Nec parvula videtur, quia contra parvulos agitur, ut teneantur et allidantur ad petram. Quis enim malarum cogitationum vitare posset intellectum, quem cogitationes importunae non vexent? "Muscae morientes perdunt suavitatem unguenti" (*Eccli. X, 1*), volucres irruentes quas Abraham a sacrificio abigebat (*Gen. XV, 11*). Non est utique in hominis potestate ne surgat, ut sit in hominis virtute ut crescat; quia parvulae vehementer affligunt, adultae perimunt violenter. Primos quoque motus non possumus non sentire, quamvis illis non consentire possimus. Saepe jam obscenae cogitationes contra hominis voluntatem irrepunt, ut sine pudore cogitare non possint, ut taceamus de illis quae vanae sunt et profanae, nec possunt sine multo conamine, maxime per virtutem sanctae orationis excludi.

Magnam vim sibi facit, quod propter regnum coelorum est necessario faciendum. De illo namque praecipitur: "Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos" (*Matth.* V, 44). De isto mandatur: "Si quis venit ad me, et non oderit patrem et matrem, adhuc autem et animam suam, non potest meus esse discipulus" (*Luc.* XIV, 26). Gravis est pugna, sed grandis est victoria, quando contendunt ad invicem carnalis et spiritualis affectus. Si spiritualis vincit in hac pugna carnalem, tunc utique vaccae ferae, quae vitulos domi reliquerant plaustrum novum trahentes, quo arcam Domini superimpositam sibi portant, in directum procedunt per viam, quae ducit Bethsames, et uno itinere gradiuntur, pergentes et mugientes: ut nec ad dextram, neque ad sinistram declinent (*I Reg.* VI, 12). A talibus ergo *regnum coelorum vim patitur, et illud hujusmodi violenti diripiunt*; quia per violentiam quam inferunt sibi ipsis, ut de vitiis transeant ad virtutes, regnum coelorum obtinere merentur.

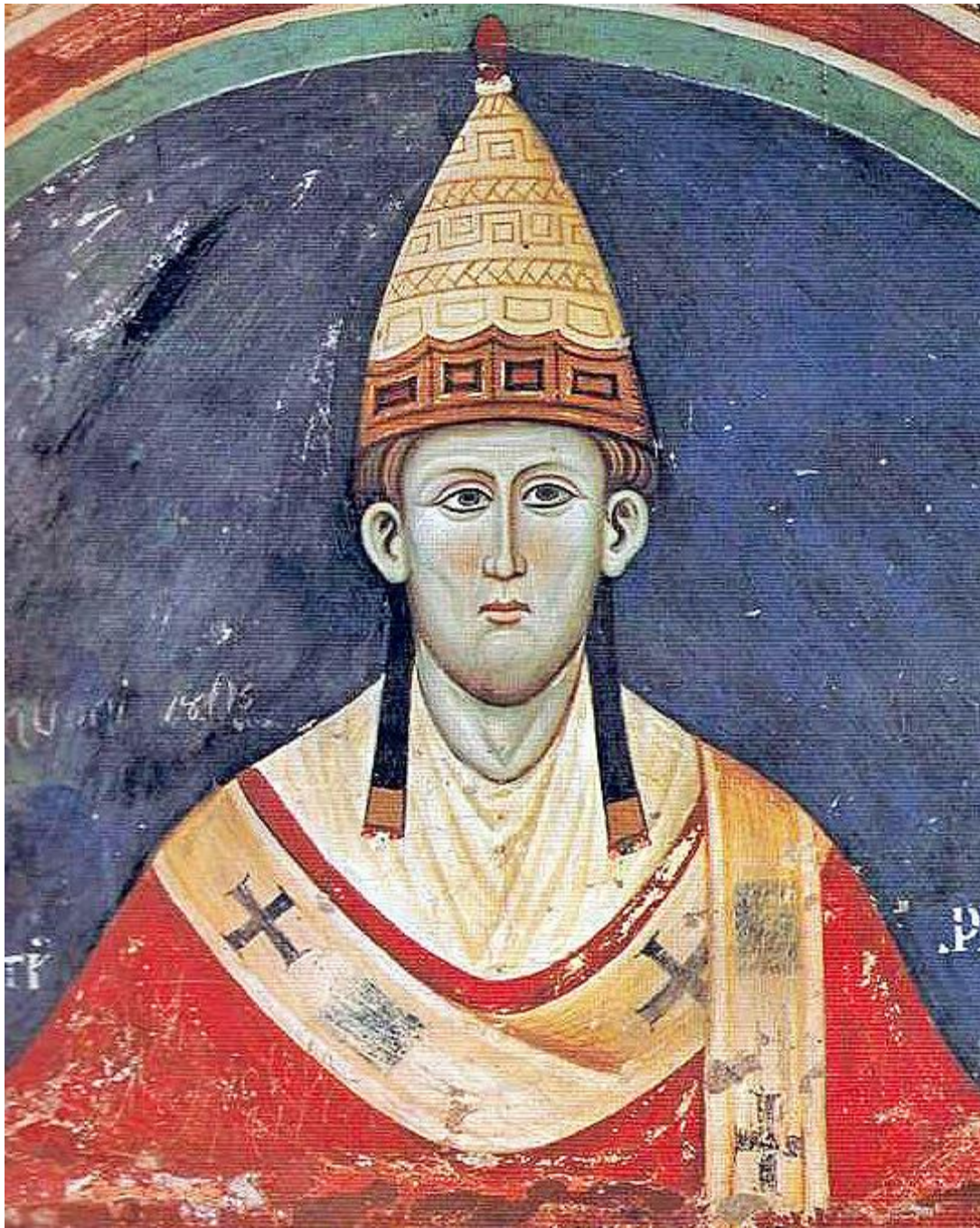
Sed cum a diebus Joannis Baptistae non solum per rationem superius replicatam, sed quia "lex et prophetae usque ad Joannem, et ex eo regnum coelorum evangelizatum est" (*Luc.* XVI, 16); lex quidem Mosaica temporales duritias permittebat, unde Veritas ait: "Dabo vobis, inquit, terram fluentem lacte et melle" (*Levit.* XX, 24): frumentum, vinum et oleum, rorem et imbrem. Sed lex Evangelica temporalem paupertatem indicit: "Si vis, inquit, perfectus esse, vade, et vende omnia quae habes, et veni, et sequere me" (*Matth.* XIX, 21); quia "nisi quis omnibus renuntiaverit quae possidet, non potest meus esse discipulus" (*Luc.* XIV, 33). Lex Mosaica reddebat malum pro malo, talionem pro talione; sed lex Evangelica reddebat bonum pro malo, benedictum pro maledicto. "Si percusserit te in unam maxillam, praebe ei aliam: si abstulerit tibi tunicam, da ei pallium" (*Matth.* V, 39-40), etc. Lex Mosaica indicebat conjugalem copulam: Maledictus, inquit, homo, qui non relinquit semen Israel: et maledicta sterilis qui non parit; sed Evangelica virginalem pudicitiam persuadet: "Sunt, inquit, eunuchi, qui castraverunt se propter regnum coelorum. Qui potest capere, capiat" (*Matth.* XIX, 12). Gravia quidem sunt ista, sed diligentibus levia reputantur; quia charitas superat universa. *Venite, inquit, ad me, qui laboratis, et onerati estis, et ego vos reficiam, et invenietis requiem animabus vestris. Jugum enim meum suave est, et onus meum leve* (*Matth.* XI, 28-30). Nam "lex per Moysen data est, ergo gratia et veritas per Jesum Christum facta est" (*Joan.* I, 17). Nam *a diebus Joannis Baptistae regnum coelorum vim patitur, et violenti diripiunt illud*. Plane diripiunt, et violenter acquirunt. In hanc violentiam patitur Dominus libenter inferri: quod non solum piis precibus, verum etiam importunis clamoribus ad praestanda beneficia inclinatur, quemadmodum in Evangelio ipse

docet: Quod si amicus qui petebat tres panes accommodari, perseveraverit pulsando: "dico, inquit, vobis, etsi non dat illi, surgens eo quod amicus illius sit, propter improbitatem tamen ejus surget, et dabit illi quotquot habet necessarios" (*Luc. XI, 8*). Vult ergo importunis precibus exorari, ut charius reputetur, quod quasi fuit per multam importunitatem exortum. Sic mirum, quod angelus, qui cum Jacob luctabatur, coactus fuit ut benediceret ei; juxta quod idem angelus ait: "Dimitte me, aurora est. Respondit ei, et dixit: Non dimittam te, nisi benedixeris mihi. At ille: Nequaquam, inquit, Jacob appellaberis, sed Israel erit nomen tuum; quoniam, si contra Deum fuisti fortis, quanto magis contra homines praevaleris? et benedixit ei in eodem loco" (*Gen. XXXII, 26-29*). Porro si tales fuerunt Patres Veteris Testamenti, cur dicitur, quod *a diebus Joannis Baptistae regnum coelorum vim patiebatur*; cum et ante tempus Joannis Baptistae regnum coelorum passum fuerit hujusmodi violentiam, qui despexere divitias, vitaverunt illecebras, et delicias contempserunt?

Sed propter rationes ea etiam hac ratione dicitur: quia quod tunc fiebat raro a paucis, nunc fit frequenter a multis, qui catervatim contendunt, et certatim per multam frequentiam ad regnum coelorum transire. Quod in his manifestum est intueri, qui diffusis omnibus propter Dominum abnegant seipsos, crucem tollentes, ut Christum sequantur. Satagemus ergo, fratres charissimi, propter regnum coelorum vim nobisipsis inferre, "ut abnegantes impietatem et saecularia desideria, sobrie, et juste, et pie vivamus in hoc saeculo, expectantes adventum gloriae magni Dei" (*Tit. II, 12-13*). Quod precibus et meritis B. Joannis Baptistae nobis praestare dignetur Dominus noster Jesus Christus, qui est benedictus in saecula saeculorum. Amen.

Innocentius III Pontifex Romanus

Patrologiae cursus completus, Series Latina, in qua prodeunt Patres, doctores scriptoresque Ecclesiae Latinae, a Tertulliano ad Innocentium III. Accurante J.-P. Migne. *Patrologiae Latinae* Tomus CCXVII et, salvis indicibus, totius *Patrologiae Latinae* ultimus. Innocentius III Pontifex Romanus. – Saeculum XIII. Innocentii III Romani Pontificis *Opera omnia* tomis quatuor distributa, quorum priores tres regestorum Baluzianam recensionem complectuntur, accendentibus anecdotarum epistolarum libris, quos frustra olim a Baluzio expetitos ex Bibliotheca Vaticana in lucem emisert La Porte Duheil et Brequigny; quarto volumini insunt epistolae extra regestum vagantes, Pontificis denique sermones et opuscula varia, tum jam olim edita, tum recentius ab eminentissimo Cardinali Maio, D. Luigi Tosti, etc. etc., typis mandata. Accurante J.-P. Migne. Tomus quartus. Parisiis 1889, col. 533-540. (1)

Notae:

- (1) Cf. 1) Papiież Innocenty III, [Kazanie na uroczystość św. Jana Chrzcziciela.](#)
 - 2) S. Bernardus Claraevallensis, a) [Epistola XVIII, ad Petrum Diaconum Cardinalem \(List 18, do Diakona Kardynała Piotra, z roku 1127\).](#) b) [Epistola CLXXXIX, ad Dominum Papam Innocentium, contra Petrum Abelardum. \(List 189, do Papiieża Innocentego II, z roku 1140\).](#)
 - 3) Sac. Claudius Arvisenet, [Sapientia Christiana.](#)
 - 4) Thomas a Kempis, [De imitatione Christi. Considerationes ad cuiusque libri singula capita.](#)
 - 5) P. Nicolaus Avancinus SI, [Vita et doctrina Jesu Christi ex quatuor Evangelistis collecta et in meditationum materiam ad singulos totius anni dies distributa.](#)
 - 6) P. Nicolaus Lancicius SI, a) [Opusculum spirituale. De piis erga Deum et coelites affectibus.](#) b) [De praxi Divinae praesentiae et orationum iaculatoriarum ac variis orandi Deumque pie colendi modis.](#)
 - 7) P. J. Petitdidier SI, [Exercitia spiritualia juxta normam sancti Ignatii Loyole.](#)
 - 8) S. Alphonsus Maria de Liguorio, Episcopus et Ecclesiae Doctor, a) [De magno orationis medio ad aeternam salutem et quamlibet a Deo gratiam consequendam.](#) b) [Opera dogmatica.](#) c) [De Mariae gloriis.](#)
 - 9) P. Guilielmus Nakateni SI, [Coeleste Palmetum. Lectissimis pietatis exercitiis ornatum.](#)
 - 10) P. Ludovicus Blosius OSB, [Manuale vitae spiritualis continens opera spiritualia selecta.](#)
 - 11) Joannes Card. Bona OCist., a) [Manuductio ad coelum, continens medullam Sanctorum Patrum, et veterum philosophorum.](#) b) [Opuscula ascetica selecta.](#)
 - 12) Dionysius Carthusianus, Doctor Ecstaticus, [Commentaria in Psalmos omnes Davidicos. Expositio psalmi quinquagesimi: Miserere mei, Deus, secundum, etc.](#)
 - 13) P. Vitus a Bussum OFM Cap., [De spiritualitate franciscana. Aliqua capita fundamentalia.](#)
 - 14) P. Franciscus Naval CMF, [Theologiae asceticae et mysticae cursus.](#)
 - 15) P. Michael Godinez SI, [Praxis Theologiae mysticae.](#)
 - 16) S. Bonaventura Episcopus, Doctor Ecclesiae, a) [Meditationes Vitae Christi.](#) b) [Żywot Pana naszego Jezusa Chrystusa w pobożnych rozmyślaniach zawarty.](#) c) [Declaratio Terminorum theologicorum.](#) d) [Breviloquium.](#) e) [Collatio de contemptu saeculi.](#)
 - 17) Sac. Andreas Retke, [Patrologiae Compendium scholis accomodatum.](#)
 - 18) Sac. Franciscus Zeibert, [Compendium historiae ecclesiasticae.](#)
 - 19) P. Parthenius Minges OFM, a) [Compendium Theologiae dogmaticae generalis.](#) b) [Compendium Theologiae dogmaticae specialis.](#)
 - 20) S. Vincentius Ferrerius OP, [Tractatus de vita spirituali.](#)
- (Notae ab ed. *Ultra montes*).

PATROLOGIÆ

CURSUS COMPLETUS

SEU BIBLIOTHECA UNIVERSALIS, INTEGRÆ, UNIFORMIS, COMMODA, OECONOMICA,
OMNIUM SS. PATRUM, DOCTORUM SCRIPTORUMQUE ECCLESIASTICORUM,

SIVE LATINORUM, SIVE GRÆCORUM,

*QUI AB ÆVO APOSTOLICO AD TEMPORA INNOCENTII III (ANNO 1216) PRO LATINIS
ET AD CONCILII FLORENTINI TEMPORA (ANN. 1439) PRO GRÆCIS FLORUERUNT.*

RECUSIO CHRONOLOGICA

**OMNIUM QUÆ EXSTITERE MONUMENTORUM CATHOLICÆ TRADITIONIS PER QUINDECIM PRIORA
ECCLESIE SÆCULA.**

JUXTA EDITIONES ACCURATISSIMAS INTER SE CUMQUE NONNULLIS CODICIBUS MANUSCRIPTIS COLLATAS, PERQUAM
DILIGENTER CASTIGATA; DISSERTATIONIBUS, COMMENTARIIS, VARIISQUE LECTIONIBUS CONTINENTER ILLUSTRATA;
OMNIBUS OPERIBUS POST AMPLISSIMAS EDITIONES QUÆ TRIBUS NOVISSIMIS SÆCULIS DEDENTUR ABSOLUTAS
DETECTIS, AUCTA; INDICIBUS PARTICULARIBUS ANALYTICIS, SINGULOS SIVE TOMOS SIVE AUCTORES ALICUIUS
MOMENTI SUBSEQUENTIBUS, DONATA; CAPITULIS INTRA IPSUM TEXTUM RITE DISPOSITIS, NECNON ET
TITULIS SINGULARUM PAGINARUM MARGINEM SUPERIOREM DISTINGUENTIBUS SUBJECTAMQUE MATE-
RIAM SIGNIFICANTIBUS, ADORNATA; OPERIBUS CUM DUBIIS, TUM APOCRYPHIS, ALIQUA VERO
AUCTORITATE IN ORDINE AD TRADITIONEM ECCLESIASTICAM POLLENTIBUS, AMPLIFICATA;
DUCENTIS ET AMPLIUS LOCUPLETATA INDICIBUS AUCTORUM SICUT ET OPERUM, ALPHABETICIS, CHRONOLOGICIS,
STATISTICIS, SYNTHETICIS, ANALYTICIS, ANALOGICIS, IN QUODQUE RELIGIONIS PUNCTUM, DOGMATICUM, MORALE,
LITURGICUM, CANONICUM, DISCIPLINARE, HISTORICUM, ET CUNCTA ALIA SINE ULLA EXCEPTIONE; SED PRÆ-
SERTIM DUBIIS INDICIBUS IMMENSIS ET GENERALIBUS. ALTERO SCILICET RERUM, QUO CONSULTO,
QUIQUID NON SOLUM TALIS TALISVE PATER, VERUM ETIAM UNUSQUISQUE PATRUM, NE UNO QUIDEM
OMISSO, IN QUODLIBET THEMA SCRIPSERIT, UNO INTUITU CONSPECTURUS; ALTERO SCRIPTURÆ
SACRÆ, EX QUO LECTORI COMPERIRE SIT OBVIUM QUINAM PATRES ET IN QUIBUS OPERUM
SUORUM LOCIS SINGULOS SINGULORUM LIBRORUM S. SCRIPTURÆ VERSUS, A PRIMO
GENEROSUS USQUE AD NOVISSIMUM APOCALYPSIS, COMMENTATI SINT.
EDITIO ACCURATISSIMA, CÆTERISQUE OMNIBUS FACILE ANTEPONENDA, SI PERPENDANTUR CHARACTERUM NITIDITAS
CHARTÆ QUALITAS, INTEGRITAS TEXTUS, PERFECTIO CORRECTIONIS, OPERUM RECUSORUM TUM VARIETAS, TUM
NUMERUS, FORMA VOLUMINUM PERQUAM COMMODA SIBIQUE IN TOTO PATROLOGIÆ DECURSU CONSTAN-
TIS, PRETII EXIGUITAS, PRÆSERTIMQUE ISTA COLLECTIO, UNA, METHODICA ET CHRONOLOGICA,
SEXCENTORUM FRAGMENTORUM OPUSCULORUMQUE HACTENUS HIC ILLIC SPARSORUM, PRIMUM AUTEM
IN NOSTRA BIBLIOTHECA, EX OPERIBUS ET MSS. AD OMNES ÆTATES, LOCOS, LINGUAS FORMASQUE
PERTINENTIBUS COADUNATORUM.

SERIES LATINA

IN QUA PRODEUNT PATRES, DOCTORES, SCRIPTORESQUE ECCLESIE LATINÆ
A TERTULLIANO AD INNOCENTIIUM III.

ACCURANTE J.-P. MIGNE,

BIBLIOTHECÆ CLERI UNIVERSÆ

SIVE CURSUS COMPLETORUM IN SINGULOS SCIENTIÆ ECCLESIASTICÆ RAMOS EDITORE.

PATROLOGIÆ LATINÆ TOMUS CCXVII

ET, SALVIS INDICIBUS, TOTIUS PATROLOGIÆ LATINÆ ULTIMUS

INNOCENTIUS III PONTIFEX ROMANUS

PARISIIS

APUD GARNIER FRATRES, EDITORES ET J.-P. MIGNE SUCCESSORES,

IN VIA DICTA : AVENUE DU MAINE, 189, OLIM CHAUSSÉE DU MAINE, 127.

1890

SÆCULUM XIII

INNOCENTII III

ROMANI PONTIFICIS

OPERA OMNIA

TOMIS QUATUOR DISTRIBUTA

QUORUM PRIORES TRES REGESTORUM BALUZIANAM RECENSIONEM COMPLECTUNTUR, ACCEDENTIBUS ANECDOTARUM EPISTOLARUM LIBRIS, QUOS FRUSTRA OLIM A BALUZIO EXPETITOS EX BIBLIOTHECA VATICANA IN LUCEM EMISERUNT LA PORTE DUTHEIL ET BREQUIGNY; QUARTO VOLUMINI INSUNT EPISTOLÆ EXTRA REGESTUM VAGANTES, PONTIFICIS DENIQUE SERMONES ET OPUSCULA VARIA, TUM JAM OLIM EDITA, TUM RECENTIUS AB EMINENTISSIMO CARDINALI MAIO, D. LUIGI TOSTI, ETC., ETC., TYPIS MANDATA

ACCURANTE J.-P. MIGNE

Bibliothecæ Cleri universæ

SIVE CURSUUM COMPLETORUM IN SINGULOS SCIENTIÆ ECCLESIASTICÆ RAMOS EDITORE

TOMUS QUARTUS

PARISIIS

APUD GARNIER FRATRES, EDITORES ET J.-P. MIGNE SUCCESSORES
IN VIA DICTA : AVENUE DU MAINE, 189, OLIM CHAUSSEE DU MAINE, 127

—
1889

([HTM](#))

© *Ultra montes* (www.ultramontes.pl)

Cracovia MMXXIII, Kraków 2023